Taustamateriaalia perustuslakivaliokunnassa 22.10.2026 järjestettävään kuulemiseen, joka koskee ehdotusta uudeksi lastensuojelulaiksi

Ålands landskapsregering

Taustaa

- Hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä säädettiin 93 a §, joka mahdollisti sen, että Ahvenanmaan kunnat pystyivät edelleen hoitamaan valtakunnan toimivaltaan kuuluvia hyvinvointialueille 1.1.2023 siirrettäviä tehtäviä, jotka olivat ennestään kuuluneet Ahvenanmaan kunnille (Ahvenanmaan valtuuskunta 18/21 ja PeVL 18/2022 vp). Perustuslakivaliokunta on toistuvasti esittänyt, että itsehallintolain muutos on tarpeen.
- Ehdotettu 4 § on sen sijaan toimivallan ylittävä, koska sääntely kattaa myös mahdollisia uusia tehtäviä, jotka sisältyvät ehdotukseen uudeksi lastensuojelulaiksi, sekä uusia valtakunnan toimivaltaan kuuluvia tehtäviä, jotka tulevaisuudessa lisätään lastensuojelulakiin. Ehdotettu 4 §:n 2 momentti on ristiriidassa myös itsehallintolain 18 §:n 4 ja 13 kohdan kanssa, koska myös kuntien hallinto ja niiden viranhaltijat sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöt kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan.
- Itsehallintolain mukaan sopimusasetusta ei voi solmia valtion viranomaisten ja Ahvenanmaan kuntien välillä.

Ålands landskapsregering

Sosiaalihuollon järjestäminen

- Ahvenanmaalla sosiaalihuollosta eivät vastaa hyvinvointialueet, vaan se on kuntien vastuulla.

- Se, että monissa valtakunnan toimivaltaan kuuluvissa pykälissä viitataan hyvinvointialueisiin, ja ehdotettua 4 §:ä koskeva ongelma tarkoittavat sitä, että millään Ahvenanmaalla toimivalla viranomaisella ei ole oikeutta tehdä päätöksiä tai suorittaa tehtäviä valtakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Ålands landskapsregering

Kielisäännökset ja salassapidon rikkovien säännösten puuttuminen

- Itsehallintolain kieltä ja kuulemista koskevia säännöksiä ei ole noudatettu. Tämä ei ole hyvän lainvalmistelutavan mukaista.

- Lakiehdotuksessa ei ole salassapidon rikkovia säännöksiä, jotka mahdollistaisivat Ahvenanmaan viranomaisten ja valtakunnan viranomaisten välisen tiedonsiirron.

- Lisäksi lakiehdotuksessa viitataan sellaisiin tietojärjestelmiin (Sosmeta ja Kanta), joita Ahvenanmaan viranomaiset eivät käytä tällä hetkellä.

Ålands landskapsregering

Seuraus

- Lakiehdotus tarkoittaa sitä, että Ahvenanmaalla ei ole sellaista viranomaista, jolla olisi toimivalta suorittaa valtakunnan toimivaltaan kuuluvia tehtäviä.

- Tämä tarkoittaa esim. sitä, että kiireellistä sijoitusta koskevia päätöksiä ei voida tehdä, koska ehdotetun 46 §:n 1 momentin mukaista lapsen kiireellistä sijoitusta ja ehdotetun 48 §:n 1 momentin mukaista kiireellisen sijoituksen lakkaamista koskevissa asioissa päätösvaltaa käyttää **hyvinvointialueen** määräämä virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.

Ålands landskapsregering